

УДК 351.773.3:616-006(100)

С. Є. Антонова,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Національний університет водного господарства та природокористування
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4796-8580>
Г. А. Ференчук,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне,
Інститут післядипломної освіти
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-5417-2331>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.175

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАДАННЯ ОНКОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ

S. Antonova,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Public Administration,
National University of Water and Nature Management
H. Ferenchuk,
Master's Degree Student (Second Level of Higher Education) National University of Water
and Nature Management, Institute of Postgraduate Education

FOREIGN EXPERIENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION OF ONCOLOGY CARE DELIVERY TO THE POPULATION

У статті досліджено зарубіжний досвід державного управління онкологічною допомогою для визначення найкращих практик, які можна адаптувати в Україні. Розглянуто актуальність теми у контексті зростання онкологічних захворювань і важливості впровадження комплексних програм, що включають профілактику, лікування та реабілітацію. Проаналізовано сучасні моделі організації онкологічної допомоги, механізми фінансування та особливості міжвідомчої взаємодії у провідних країнах світу. Зроблено акцент на необхідності активного впровадження інноваційних технологій, масштабної цифровізації та розширення доступу населення до якісних і доступних медичних послуг. Особливу увагу приділено перспективам подальших наукових досліджень, які спрямовані на ефективну адаптацію кращих міжнародних практик та стандартів до сучасних національних умов України, враховуючи специфіку вітчизняної системи охорони здоров'я.

The article investigates international experience in public administration of oncology care to identify best practices adaptable for Ukraine. Addressing the rising global cancer incidence requires comprehensive programs encompassing prevention, treatment, and rehabilitation. Effective oncology care management demands quality medical infrastructure and structured administrative systems ensuring accessibility, service quality, and timely delivery.

Innovative technologies, including gene therapy, immunotherapy, and advanced diagnostics, are pivotal for improving treatment outcomes. Emphasized are early detection programs and public awareness campaigns as vital components of effective healthcare systems. Advanced healthcare models in the U.S., Germany, and Sweden demonstrate the integration of prevention and innovation in treatment strategies.

The article examines diverse financing models, including public insurance, private contributions, and hybrid systems, which sustain healthcare stability and equity. Examples from France and Canada showcase balanced funding mechanisms addressing financial challenges in oncology care. The need for healthcare digitization through electronic records and automated systems is highlighted for enhancing service efficiency and accuracy.

Professional development for healthcare providers is essential, with regular training, certifications, and adherence to global treatment standards improving care quality. Interagency collaboration among medical, social, and educational sectors is identified as critical for holistic cancer management.

Ukraine can benefit from international best practices by implementing targeted programs reflecting local demographic and socioeconomic specifics, integrating innovative technologies, and expanding access to early diagnostics. Digital solutions and standardized processes can improve patient management and optimize resources. Securing financial stability through grants, donor assistance, and private investments is particularly crucial amid ongoing challenges.

Future research should provide practical recommendations for integrating global practices into Ukraine's healthcare system. This includes evaluating the impact of digital tools and improving the professional qualifications of medical personnel. These efforts will contribute to a resilient, patient-focused healthcare system capable of addressing modern challenges and ensuring high-quality oncology care.

Ключові слова: онкологічна допомога, державне управління, профілактика раку, інноваційні технології, фінансування охорони здоров'я, міжнародний досвід.

Key words: oncology care, public administration, cancer prevention, innovative technologies, healthcare funding, international experience.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Надання якісної онкологічної допомоги населенню є одним із ключових завдань державного управління у сфері охорони здоров'я, що безпосередньо впливає на зниження рівня смертності, підвищення тривалості життя та якості медичних послуг. У контексті зростання кількості онкологічних захворювань у світі актуальним є аналіз зарубіжного досвіду державного управління цією сферою, що передбачає впровадження ефективних моделей організації онкологічної допомоги, профілактичних програм та сучасних технологій лікування. Особливого значення набувають питання фінансування, доступності медичних послуг, ранньої діагностики та моніторингу, а також міжвідомчої взаємодії для забезпечення комплексного підходу. Аналіз зарубіжного досвіду дозволяє визначити найкращі практики, адаптувати їх до національних умов та підвищити ефективність державного управління у сфері охорони здоров'я. Вирішення цих завдань є важливим не лише з наукової точки зору, а й має значний практичний потенціал, сприяючи оптимізації системи охорони здоров'я та підвищенню її здатності реагувати на сучасні виклики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців досліджується важливість якісного державного управління надання онкологічної допомоги населен-

ню. Серед українських науковців, які зробили значний внесок у цю сферу, можна відзначити Я.Ф. Радиша, О.М. Дузя, С.Г. Бугайцова. Зарубіжні дослідники, такі як Дж. Ферлей, Ф. Брей, Д.М. Паркін, А. Джемал, Р.Л. Сігел, також приділяють увагу питанням державного управління в організації онкологічної допомоги.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду державного управління онкологічною допомогою для визначення найкращих практик, які можна адаптувати в Україні. Основна увага зосереджена на аналізі моделей організації, фінансування та управління онкологічною допомогою для підвищення її доступності та якості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Онкологічні захворювання залишаються однією з основних причин смертності у світі, що ставить перед системами охорони здоров'я серйозні виклики, пов'язані з профілактикою, діагностикою, лікуванням та реабілітацією пацієнтів. Ефективна організація онкологічної допомоги вимагає не лише високого рівня медичного забезпечення, але й чіткого структурованого державного управління, здатного забезпечити доступність, якість та своєчасність надання медичних послуг. В умовах стрімкого зростання кількості онкологічних хворих у світі особливої уваги заслуговує досвід країн, які досягли значних успіхів у цій сфері завдяки розвиненим системам державного управління охороною здоров'я.

Різні країни застосовують свої підходи до організації онкологічної допомоги залежно від соціально-економічних умов, культурних традицій та доступності ресурсів. Ці підходи включають впровадження профілактичних програм, розширення доступу до інноваційних методів лікування, підвищення рівня обізнаності населення щодо ранньої діагностики та формування ефективних механізмів фінансування. Водночас, сучасні системи управління охороною здоров'я інтегрують міждисциплінарний підхід, використання новітніх технологій та забезпечення соціальної справедливості у доступі до медичних послуг.

Дослідження зарубіжного досвіду у сфері державного управління онкологічною допомогою дозволяє не лише оцінити ефективність різних моделей, а й адаптувати їх до умов національної системи охорони здоров'я. Це відкриває можливість для розробки комплексних програм, що включають як профілактичні, так і лікувальні заходи, а також сприяє покращенню результативності управлінських рішень. Таким чином, вивчення міжнародних практик є ключовим інструментом для підвищення якості онкологічної допомоги, зниження рівня смертності від ракових захворювань та забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я.

В табл. 1. представлено порівняльний аналіз моделей державного управління онкологічною допомогою у зарубіжних країнах.

Висновки на основі порівняльного аналізу моделей державного управління онкологічною допомогою у зарубіжних країнах демонструють важливість інтегрованого підходу до розробки та реалізації програм охорони здоров'я. Системи, які орієнтовані на поєднання профілактичних, діагностичних і лікувальних заходів, а також забезпечення доступу до інноваційних методів лікування, виявляються найбільш ефективними у зниженні рівня захворюваності та смертності від онкологічних захворювань. Наприклад, акцент на інноваціях у США або на доказовій медицині у Великій Британії ілюструє, як цільове державне управління може сприяти розширенню можливостей медичної допомоги. Водночас різноманітність підходів свідчить про те, що універсального рішення для всіх країн не існує, і вибір моделі залежить від економічного рівня, доступності ресурсів та особливостей системи охорони здоров'я.

Роль фінансування у функціонуванні систем онкологічної допомоги також є ключовою, оскільки воно визначає рівень доступності медичних послуг для населення. Збалансовані моделі, які комбінують державне та приватне фінансування, наприклад, у Франції чи Німеччині, забезпечують стабільність і передбачуваність у наданні медичної допомоги. Водночас державні програми у Великій Британії та Швеції демонструють, що соціальна справедливість у доступі до послуг може бути

Таблиця 1. Порівняльний аналіз моделей державного управління онкологічною допомогою у зарубіжних країнах

№ з.п.	Країна	Особливості організації онкологічної допомоги	Фінансування	Переваги
1.	США	Розвинена мережа спеціалізованих онкоцентрів; акцент на інноваційні методи лікування (генна терапія, імунотерапія).	Приватне страхування, державні програми (Medicare, Medicaid).	Висока якість медичних послуг; широкий доступ до інновацій.
2.	Німеччина	Організована система скринінгу та профілактики; сильна інтеграція сімейних лікарів у процес лікування.	Державне та приватне страхування.	Універсальний доступ до медичних послуг; високий рівень профілактики.
4.	Велика Британія	Безкоштовна допомога в рамках NHS; акцент на доказову медицину.	Повністю фінансується з державного бюджету.	Рівний доступ до медичних послуг; акцент на якість лікування.
5.	Франція	Високий рівень персоналізованої допомоги; державні програми підтримки пацієнтів.	Державне страхування, додаткове приватне страхування.	Збалансована система фінансування; доступність інновацій.
6.	Швеція	Рівний доступ до спеціалізованої допомоги; акцент на профілактику.	Державний бюджет.	Соціальна справедливість у доступі; сильний акцент на профілактиці.
7.	Канада	Регульовані провінційні програми; безкоштовне лікування основних онкологічних захворювань.	Податкова система, часткове приватне фінансування.	Універсальність системи; висока якість базових послуг.

Джерело: сформовано на основі [1—6].

досягнута за умови належного планування бюджетних витрат і оптимізації ресурсів. Особливо цікавим є канадський підхід, де регульовані провінційні програми враховують специфіку окремих регіонів, дозволяючи досягати високого рівня якості базових послуг.

Узагальнення досвіду зарубіжних країн свідчить про необхідність інтеграції найкращих практик у національній системі охорони здоров'я. Це включає розробку цільових програм, які враховують особливості локального контексту, а також впровадження інноваційних технологій і механізмів управління. Україна може адаптувати досвід країн із розвиненими системами охорони здоров'я, зокрема акцентуючи увагу на профілактичних заходах, ранній діагностиці та забезпеченні рівного доступу до спеціалізованої допомоги. Таке поєднання стратегій може стати основою для створення ефективної та стійкої моделі управління онкологічною допомогою, що відповідає сучасним викликам та потребам суспільства.

Ефективне управління онкологічною допомогою в Україні потребує інтеграції найкращих міжнародних практик та врахування актуальних викликів, зокрема обмеженості фінансових ресурсів в умовах війни. Аналіз досвіду зарубіжних країн дозволяє виокремити ключові напрями, які можуть бути адаптовані до українських реалій для підвищення доступності, якості та ефективності надання медичних послуг. Табл. 2 демонструє основні напрями покращення державного управління у цій сфері, з акцентом на їхню практичну реалізацію та потенційні джерела фінансування.

Реформування системи управління онкологічною допомогою в Україні є важливим кроком для забезпечення доступності, якості та ефективності медичних послуг у контексті сучасних викликів, зокрема в умовах війни. Особ-

ливо актуальним є впровадження інноваційних технологій, розширення профілактичних програм і створення гнучкої системи фінансування, яка поєднуватиме державні ресурси, міжнародну допомогу та участь приватного сектору. Такий підхід дозволяє не лише адаптувати успішні зарубіжні практики, а й врахувати локальні особливості та потреби української системи охорони здоров'я.

Ключовим завданням стає підвищення ефективності використання наявних ресурсів через цифровізацію, стандартизацію процесів і підвищення кваліфікації медичних кадрів. Інтеграція сучасних технологій і створення єдиних електронних реєстрів дозволить значно покращити управління пацієнтськими потоками, спростити облік і контроль, а також забезпечити персоналізований підхід до лікування. При цьому, залучення міжнародних грантів, донорської допомоги та благодійних ініціатив відіграє вирішальну роль у створенні фінансово стійкої системи.

Комплексний підхід, що поєднує профілактичні, лікувальні та управлінські аспекти, є необхідним для розбудови ефективної та стійкої моделі онкологічної допомоги в Україні. Вивчення та адаптація найкращих практик зарубіжних країн можуть стати основою для формування стратегії, яка дозволить не лише знизити рівень онкологічної захворюваності, але й підвищити якість життя пацієнтів, забезпечуючи їм належний доступ до сучасних медичних послуг.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Узагальнення дослідження зарубіжного досвіду державного управління онкологічною допомогою підтверджує важливість комплексного підходу до організації та фінансування медичних послуг для зниження рівня захворюваності та смертності від раку. Використання інноваційних технологій, акцент на профілактиці, розширення доступу до спеціалізованої допомоги та впровадження інтегрованих інформаційних систем є ключовими елементами ефективної системи управління. Водночас, в умовах обмеженості ресурсів, особливо під час війни, надзвичайно важливим є залучення міжнародних грантів, донорської допомоги та приватного сектору для забезпечення стабільного фінансування. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку практичних рекомендацій щодо адаптації успішних моделей зарубіжних країн до національних умов України, з урахуванням демографічних, економічних і соціальних особливостей. Крім того, перспективними є дослідження ефективності впровадження цифрових рішень у сфері охорони здоров'я, а також аналіз можливостей підвищення професійного рівня медичного персоналу в контексті онкологічної допомоги, ці кроки сприятимуть створенню стійкої, інноваційної та орієнтованої на пацієнта системи охорони здоров'я, здатної відповідати сучасним викликам.

Таблиця 2. Напрями покращення управління онкологічною допомогою в Україні

№ з.п.	Напрямок покращення	Суть заходів	Джерела фінансування
1.	Впровадження інноваційних технологій лікування	Використання сучасних методів лікування (генна терапія, імунотерапія), створення спеціалізованих онкоцентрів, впровадження цифрових технологій у медицину.	Гранти міжнародних організацій, донорська допомога, державні програми, приватні інвестиції.
2.	Розширення профілактичних програм	Запуск національних скринінгових програм, проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності про раннє виявлення раку.	Фінансування через міжнародні благодійні фонди, державні та регіональні бюджети, участь соціально відповідального бізнесу.
3.	Оптимізація фінансування	Створення моделі змішаного фінансування: залучення державних коштів, приватного страхування, благодійних внесків.	Комбінація державного бюджету, міжнародних кредитів та гуманітарної допомоги, страхові компанії.
4.	Підвищення кваліфікації медичних працівників	Організація регулярних навчань, стажувань для медичного персоналу, впровадження міжнародних стандартів лікування.	Державне фінансування через Міністерство охорони здоров'я, грантові програми міжнародних організацій.
5.	Інформатизація та цифровізація	Впровадження єдиних електронних реєстрів пацієнтів, автоматизація системи моніторингу та обліку онкологічних захворювань.	Міжнародні технічні проекти, ІТ-допомога від партнерів, державні програми.

Джерело: складено автором.

Література:

1. U.S. Department of Health and Human Services URL: <https://www.hhs.gov/>
2. Finanzielle Hilfe und Unterstützung bei Krebs URL: <https://www.familien-service.de/-/krebs-hilfe>
3. NHS website for England URL: <https://www.nhs.uk/>
4. Лікування раку в онкологічних клініках Франції URL: <https://uamt.com.ua/UA/likuvannya-raku-u-frantsiyi.html>
5. Ministry of Health and Social Affairs (Sweden) URL: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-health-and-social-affairs/>
6. Health Canada URL: <https://www.canada.ca/en/health-canada.html>

References:

1. U.S. Department of Health and Human Services (2024), available at: <https://www.hhs.gov/> (Accessed 25 Nov 2024).
 2. Finanzielle Hilfe und Unterstützung bei Krebs (2024), available at: <https://www.familien-service.de/-/krebs-hilfe> (Accessed 25 Nov 2024).
 3. NHS website for England (2024), available at: <https://www.nhs.uk/> (Accessed 25 Nov 2024).
 4. Yanyshyevs'ka, V. (2024), "Cancer treatment in cancer clinics in France", available at: <https://uamt.com.ua/UA/likuvannya-raku-u-frantsiyi.html> (Accessed 25 Nov 2024).
 5. Ministry of Health and Social Affairs (Sweden) (2024), available at: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-health-and-social-affairs/> (Accessed 25 Nov 2024).
 6. Health Canada (2024), available at: <https://www.canada.ca/en/health-canada.html> (Accessed 25 Nov 2024).
- Стаття надійшла до редакції 09.12.2024 р.